

Lovforslag nr. L 240. Fremsat den 17. april 1996 af kulturministeren (Jytte Hilden)

Forslag

til

Lov om litteratur

Kapitel 1

Lovens formål

§ 1. Lovens formål er at fremme litteraturen og adgangen til litteratur i Danmark samt udbredelsen af dansk litteratur i udlandet.

Stk. 2. Lovens virkeområde er skønlitteratur, herunder prosa, lyrik, dramatik, børne- og ungdomslitteratur og almen kulturel faglitteratur.

Kapitel 2

Litteraturrådet

§ 2. Litteraturrådet skal rådgive og bistå offentlige myndigheder og institutioner i sager angående litteratur. Rådet kan på eget initiativ behandle spørgsmål vedrørende litteratur og fremsætte erklæringer herom. Rådet rådgiver Kulturministeriet i spørgsmål om biblioteksafgiften.

§ 3. Litteraturrådet består af 5 sagkyndige medlemmer, der udpeges af kulturministeren for en periode af 4 år. Umiddelbar genbeskikkelse kan ikke finde sted.

Stk. 2. Kulturministeren udpeger rådets formand blandt medlemmerne.

Stk. 3. Afgår et medlem inden udløbet af sin beskikkelsesperiode, foretages nybeskikkelse kun for den resterende del af perioden.

§ 4. Litteraturrådet yder indenfor de fastsatte bevillingsrammer støtte til frembringelse og udbredelse af litteratur. Rådet kan herunder støtte forfatteres litterære projekter, udgivelser, uddannelse, formidling af litteratur samt

andre aktiviteter, der kan fremme lovens formål, herunder projektstøtte til Dansk Litteratur Informationscenter.

§ 5. Litteraturrådet udarbejder forud for hvert finansår en aktivitetsplan for rådets aktiviteter. Planen skal indeholde angivelse af de tilskudsrammer, der foreslås afsat til lovens støtteområder. Aktivitetsplanen forelægges kulturministeren til godkendelse.

Stk. 2. Litteraturrådet har indenfor rammerne af den godkendte aktivitetsplan den endelige administrative afgørelse med hensyn til fordelingen af den konkrete støtte til de formål, der er nævnt i § 4.

Stk. 3. Til Litteraturrådet knyttes et sekretariat.

Kapitel 3

Regnskab, revision

§ 6. Kulturministeriet fastsætter nærmere regler om regnskabsaflæggelse og revision med hensyn til de midler, der fordeles til private organisationer og selvejende institutioner m.v. Til brug for Rigsrevisionen kan ministeriet indhente yderligere materiale til en nøjere regnskabs gennemgang.

Kapitel 4

Ikrafttræden

§ 7. Kulturministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden.

§ 8. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Efter den mangeårige debat om bogen og den danske litteraturs vilkår har regeringen besluttet at fremsætte et forslag til lov om litteratur. Lovforslaget skal ses som et led i de kulturpolitiske bestræbelser på at gavne og sikre kvalitetslitteraturen i Danmark og det danske sprogs fortsatte eksistens og udvikling. Forslaget til lov om litteratur indgår således på linie med den øvrige lovgivning, der støtter det litterære område, først og fremmest biblioteksafgiftsloven og loven om Statens Kunstfond.

Udgivelsen af betænkningen af 1994 fra Kulturministeriets litteraturpolitiske arbejdsgruppe (den såkaldte Pixie-bog) medførte en fornyet diskussion om litteraturpolitikens mål og midler og affødte en øget opmærksomhed omkring bogens situation. Betænkningen pegede overordnet på behovet for en samlet statslig litteraturpolitik. Generelt må det konstateres, at bogmarkedet er blevet en del af et internationalt mediemarked, hvor det i stadig højere grad er blevet de kommercielle interesser, der er toneangivende. På dette mediemarked er det ikke de litterære kvaliteter, der er af afgørende betydning. Desuden er bogen ikke længere det primære medie i sammenhængen, men er i hård konkurrence med mange andre medier, især indenfor informationsteknologien. Hertil kommer, at bogindkøbene til de offentlige biblioteker har vist en klar og betydelig nedgang over en årrække. Disse faktorer har i forbindelse med de relativt høje bogpriser i Danmark og de små oplag medvirket til at forfattere kun rent undtagelsesvis opnår en blot rimelig indtægt af deres skribtverksamhed.

Hensigten med en lov om litteratur er – blandt andet i erkendelsen af kvalitetsbogens betydning for bevarelsen og fornyelsen af det danske sprog – at søge at tilvejebringe nye muligheder for produktionen af skønlitteratur gennem en målrettet og selektiv indsats til gavn for det litterære kredsløb, herunder en sikring af publikums fortsatte adgang til kvalitetsudgivelser.

Litteraturrådet

I loven foreslås oprettet et litteraturråd på 5 medlemmer. Rådet skal virke som organ for en samlet dansk litteraturpolitik og arbejde for at styrke litteraturens stilling. I den forbindelse er det rådets opgave løbende at følge litteraturens og bogens situation i Danmark og virke som et debatforum for litteraturpolitiske spørgsmål.

Det indgår blandt rådets opgaver at være høringsorgan for Kulturministeriet i litterære og litteraturpolitiske spørgsmål, herunder spørgsmål om biblioteksafgiften. Litteraturrådet skal desuden virke som rådgiver for Kulturministeriet i generelle spørgsmål om biblioteksafgiften.

Rådet skal animere til eksperimenter med nye former for produktion og formidling af litteratur og koordinere offentlige og private initiativer på området m.v. Samlet skal rådet tilstræbe en styrkelse af såvel produktionen som udbredelsen af kvalitetslitteratur.

Rådet skal årligt til Kulturministeriet indsende forslag til en aktivitetsplan vedrørende de tilskudsrammer, der foreslås afsat til opfyldelse af lovens formål. Aktivitetsplanen skal indeholde en kort rapport om litteraturens aktuelle situation i Danmark.

I betænkningen af 1994 fra Kulturministeriets litteraturpolitiske arbejdsgruppe blev det foreslået, at Litteraturrådets medlemmer udpeges af kulturministeren. Det har i ministeriet været overvejet, hvorvidt der bør være organisationsudpegede medlemmer i rådet. Kulturministeriet er imidlertid af en opfattelse, at Litteraturrådet skal sammensættes således, at rådets formand og medlemmer bliver personligt udpegede således, at de ikke repræsenterer specifikke organisationsinteresser. Rådets virksomhed er rettet mod varetagelsen af samfundets generelle interesse i et styrket litterært kredsløb. Det er derfor af betydning, at Litteraturrådets medlemmer står frit og alene er personligt ansvarlige for deres virksomhed i rådet. Litteraturrådet skal sammensættes således, at dets medlemmer repræsenterer en bred litterær sagskundskab, der tilsammen dækker lovens virke- og støtteområder.

Forud for nedsættelsen af rådet vil Kulturministeriet indhente forslag fra Dansk Forfatterforening og Danske Skønlitterære Forfattere vedrørende forfatterrepræsentation i Litteraturrådet.

Litteraturlovens virkeområde

Lovens virkeområde er skønlitteratur, herunder lyrik, prosa, dramatik, børne- og ungdomslitteratur og almen kulturel faglitteratur samt oversættelser heraf. Hvad angår støtte til dramatik skal Litteraturrådet samarbejde med såvel Statens Kunstfond som Teaterrådet. Betegnelsen almen kulturel faglitteratur kan være vanskelig at afgrænse i det enkelte tilfælde. Begrebet skal forstås som et vejledende kriterium, hvis nærmere indhold må fremgå af den praksis, der vil udvikle sig af Litteraturrådets overvejelser. Afgørende for rådets støttemulighed skal også på dette område være et litterært kvalitetsbegreb. Som eksempel på faglitteratur af almen kulturel karakter, der falder inden for lovens område, kan nævnes kulturessayistik og monografier om litteratur og filosofi m.v.

Det vil være Litteraturrådets opgave at foretage den konkrete kvalitative og indholdsmæssige vurdering med hensyn til faglitteraturer i det enkelte tilfælde på grundlag af de nævnte retningslinier.

Forholdet til Statens Kunstfonds litterære udvalg

Til forskel fra støttevirksomheden i Statens Kunstfonds litterære udvalg, der alene retter sig mod det skabende led, forfatteren, og hvor støtten ydes uden krav om konkrete resultater, er det litteraturlovens hensigt at styrke *konkrete* litterære projekter, udgivelser og formidlingen af litteratur. Rådet skal etablere en hensigtsmæssig arbejdsdeling i forhold til Statens Kunstfonds litterære udvalg. Det er ikke et vilkår for støtte, at udgivelsen af det litterære projekt skal ske i bogform, også andre tekniske udgivelsesmåder vil kunne opnå støtte, herunder projekter for læsehændicappede. Det er derimod et afgørende kriterium for at tildele støtte, at der er tale om litterær kvalitet. Det er på det grundlag Litteraturrådets opgave at vurdere om et konkret projekt, det være sig udarbejdelse af manuskript, research eller udgivelser, har den tilstrækkelige kvalitet.

Udgivelsesstøtte

Det foreslås ligeledes, at Litteraturrådet indenfor lovens virkeområde får mulighed for efter en konkret vurdering at yde støtte til udgivelser af kvalitetslitteratur. Baggrunden herfor er, at det bør sikres, at der også fremover vil være den nødvendige og tilstrækkelige produktion af kvalitetslitteratur tilgæn-

gelig på bogmarkedet. Spørgsmålet om støtte til udgivelser har været diskuteret i forbindelse med betænkningen af 1994, hvis hovedforslag på dette område var en efterhængt udgivelsesstøtte, det vil sige, at ansøgeren skulle have udgivet værket inden støtte kunne opnås. Betænkningen åbnede desuden mulighed for at yde forhåndsstøtte. Det overlades til Litteraturrådet i givet fald at beslutte hvilken form udgivelsesstøtten bør have.

Litteraturformidling

Et middel til at fremme lovens formål vil være en styrket formidlingsindsats overfor litteraturen. Litteraturrådet bør have mulighed for at stimulere interessen for kvalitetslitteraturen gennem hensigtsmæssige foranstaltninger, der rettes mod en bred del af befolkningen, herunder børn og unge. Rådet bør samarbejde med Statens Bibliotekstjeneste om indsatser i biblioteksregi, men det skal tillige kunne tage selvstændige initiativer på dette område efter egen vurdering. Rådet bør orientere Statens Bibliotekstjeneste om sådanne initiativer.

Eksisterende støtteordninger

Litteraturrådet skal efter forslaget overtage Kulturministeriets støtteordning til almen kulturelle tidsskrifter. Det overlades til rådet at indlede forhandling med Statens Bibliotekstjeneste, hvor tidsskriftudvalgets sekretariat i dag er placeret, om ordningens fremtidige struktur.

Litteraturrådet overtager videreførelsen af Kulturministeriets serie med litterære danske klassikere i et samarbejde med Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Forfatteruddannelse og efteruddannelse af forfattere og oversættere bør udgøre et betydningsfuldt element i en samlet litteraturpolitik. Litteraturrådet skal derfor have mulighed for at yde støtte til disse formål. Der kan således ydes tilskud til Forfatterskolens drift samt til Dansk Forfatterforenings og Danske Skønlitterære Forfatters uddannelseskurser.

Kendskabet til dansk litteratur i udlandet har i de senere år været i vækst bl.a. på grund af Dansk Litteratur Informationscenters virke. Markeringen af, at der på dansk skrives litteratur af høj international standard, er bl.a. af stor betydning for det litterære miljø. Omvendt er det ligeledes af vigtighed, at god udenlandsk litteratur findes tilgængelig på dansk. I den sammenhæng har oversætterne en uundværlig funktion.

Dansk Litteraturinformations Centers virksomhed fortsætter som hidtil på basis af tilskud fra Kulturministeriet, men Litteraturrådet bør have mulighed for

at yde konkret projektstøtte efter ansøgning til centret.

En række af de ovenfor nævnte formål har hidtil været støttet af en særlig bevilling til litteraturpolitiske initiativer (FL.kt. § 21.21.15). Denne bevilling overføres ved lovforslaget til Litteraturrådet, der fremover fordeler bevillingen til eksisterende eller nye støtteordninger indenfor lovens område.

Ministeriet vil på et passende tidspunkt gennemføre en evaluering af rådets indsats med henblik på en afklaring af, hvorvidt resultatet står i rimeligt forhold til de ønskede litteraturpolitiske mål.

Lovforslagets administrative, personalemæssige og økonomiske konsekvenser

Forslaget indebærer, at der oprettes et Litteraturråd på 4 medlemmer og en formand. Litteraturrådet er en statsinstitution. Til rådet knyttes et sekretariat med 1 årsværk. Der vil være forbundet en honorering med rådets arbejde. Honoreringen fastsættes efter forelæggelse for Finansministeriet. De administrative udgifter vil blive afholdt af den bevilling, der er afsat på FL 96 under § 21.21.05.10. Kunstnerstøtte, herunder støtte til litteratur. De samlede sekretariatsudgifter forventes at ligge indenfor en ramme på 0,7 mill. kr.

	Mill. kr.
Litteraturrådet	
Kunstnerstøtte (§ 21.21.05.10.)	6,1
Litteraturpolitiske initiativer (§ 21.21.15.10.)	3,1
<i>Årlige tipsbevillinger under forudsætning af Finansudvalgets godkendelse:</i>	
Forfatterskolen	0,7
Rådighedsbeløb til almen kulturelle tidsskrifter	2,7
<hr/>	
Til Litteraturrådet, i alt	12,6
Til Dansk Litteraturinformations Center	2,4
<hr/>	
I alt	15,0

Til Litteraturrådets virksomhed overføres som nævnt den eksisterende bevilling til litteraturpolitiske initiativer samt en del af den på FL 96 under Kunstnerstøtte opførte bevilling. Samlet vil der på årsbasis blive stillet en bevilling på 12,6 mill.kr. til rådighed for Litteraturrådet til drift, administration af eksisterende litterære støtteordninger samt til nye initiativer i henhold til lovforslaget. Den hidtidige støtte til Dansk Litteraturinformations Center på i

alt 2,4 mill.kr. årligt opretholdes. Til Litteraturlovens område overføres bevillinger fra følgende finanslovskonti:

Ud over dette beløb støttes litteraturen gennem de bevillinger, der er afsat til Kunstfondens litteraturudvalg og biblioteksafgiften.

Lovforslaget har ingen administrative eller økonomiske konsekvenser for amter eller kommuner.

Lovforslaget har ingen erhvervsøkonomiske eller miljømæssige konsekvenser.

Lovforslaget indeholder adgang til at yde støtte til fx. danske udgivelsesvirksomheder og lovforslaget er således omfattet af EF-Traktatens statsstøtteregele. Lovforslaget skal derfor notificeres for Europakommissionen i medfør af EF-Traktatens art. 93, stk. 3. Loven kan ikke sættes i kraft førend Kommissionens godkendelse foreligger.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Lovens hensigt er at søge at tilvejebringe nye muligheder for produktion af skønlitteratur gennem en målrettet og selektiv indsats til gavn for det litterære kredsløb, herunder en sikring af publikums fortsatte adgang til kvalitetsudgivelser.

Til § 2

Litteraturrådet skal fungere som høringsorgan og rådgiver indenfor det litterære område, der omfatter udgivelsespolitik, uddannelse og videreuddannelse, litteraturformidling, biblioteksafgift og det internationale litterære samarbejde m.v. Med hensyn til biblioteksafgiften er det ikke hensigten, at rådet skal behandle enkeltesager, hvis afgørelse henhører under biblioteksafgiftsnævnet, men derimod at rådgive om principper for ordningen. Rådet skal følge udviklingen på det danske bogmarked og søge sikret at litteraturpolitikken udvikles i takt med økonomiske og samfundsmæssige ændringer.

Til § 3

Litteraturrådets 5 medlemmer skal repræsentere en bred litterær sagkundskab, der tilsammen dækker de støtteområder, som udgør lovens virkeområde. På samme måde som i Teaterrådet og Statens Musikråd vil beskikkelsesperioden for Litteraturrådet være af 4 års varighed uden mulighed for, at samme medlemmer vil kunne beskikkes til den umiddelbart efterfølgende 4 års periode.

Til § 4

Vedrørende lovens støtteområder henvises til de almindelige lovbemærkninger.

Til § 5

Den i § 5 omtalte aktivitetsplan skal omfatte en kort rapport om

litteraturens aktuelle situation, jf. bemærkningerne til § 2.

Til § 7

Lovforslaget åbner mulighed for statsstøtte og Europakommissionens godkendelse skal foreligge, før loven kan sættes i kraft.